

VAKA BAŞI MUAYENE MALİYETLERİNİN KONTROL EDİLEBİLİRLİĞİ*

CONTROLLABILITY OF COSTS PER CASE

Suat Yıldırım¹, Metin Kılıç²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, hastanelerde vaka başı muayene maliyetlerini Kontrol edilebilirliğini araştırmaktır. Bu amaçla veri toplama amacıyla öncelikle hastane yönetiminden izin alınarak belge incelemesi yapılmıştır. 2012 Ocak-Haziran dönemine ait 10 adet poliklinik çalışma gurubu oluşturulmuştur.

Araştırma yapılan hastanede, sağlık uygulama tebliğinin belirttiği vaka başı muayene ücretlerini aşan ve altında kalan durumlar tespit edildi. Hastanede vaka başı ödeme uygulamasının hastaneler için herhangi bir olumsuzluk teşkil etmediği söylenebilir. Ancak Hastanede 6 ayda toplam 172.247,67 TL hastalar için gerekli olup hekim tarafından istenmiş olan tetkik tutarları vaka başı bedelini aşan miktarı SGK tarafından hastaneye ödemesi yapılmamaktadır.

Vaka başı ödeme modeli, sağlık kuruluşlarının polikliniklerden yeterli miktarda tetkik isteme imkânlarını kısıtlamakta, maddi kayıplara yol açmakta, hasta için yapılmış olan tetkik bedellerini vaka başı tutarı aşığı için alamamaktan dolayı hastaneyi olumsuz etkilemektedir.

Anahtar sözcükler: Vaka Başı Muayene Maliyetleri, Hastane, Sağlık

ABSTRACT

Purpose of this study is to investigate the controllability of examination costs per case. For this purpose, document review was conducted with the permission of the hospital management. 10 polyclinic working groups were established during the period of January and June 2012.

The cases regarding the examination costs per case which are above or below the limits set by the health application regulation were determined in the hospital that research was conducted. It can be said that the cost per case application does not constitute any negatives for hospitals. However, because the hospital exceeded the limit of the cost per case by 172.247,67 TL in six months SGK doesn't make any payment for the exceeding part.

Examination cost per case model limits healthcare organizations for medical tests, causes material loss and affect hospitals financially because they can't receive the exceeding part from SGK.

Key Words: Costs Per Case, Hospital, Healty

1. GİRİŞ

“Muhasebe geçmişte gerçekleşmiş mali nitelikteki olguları belirleyen ve vergi matrahını saptama amacı güden bir kayıt düzeni olmaktan çıkmış, ileriye dönük ortaya çıkacak çeşitli yönetim gereksinmelerine duyarlı bir araç durumuna gelmiştir”(Karcıoğlu,2000:2 ve Bilginoglu,

*7. Sağlık ve Hastane Yönetimi Kongresi,27-29 Eylül 2013, Konya'da sunulan bildiri olup gözden geçirilmiştir.

¹ Doç.Dr. Erzincan Üniversitesi İşletme Bölümü, syildirim@erzincan.edu.tr

¹ Müdür Yardımcısı, Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

1994:3). İşletme yöneticilerinin devamlı değişen ve gelişen çevre ortamına ayak uydurmalarında muhasebe önemli bir araçtır. Zira yöneticiler, muhasebe ve diğer bilgi sistemlerinden sağlanan yardımla etkin ve verimli bir yönetim gerçekleştirebilirler. Aslında bu yönetim muhasebesi uzmanlık alanıyla ilgilidir (Karakaya, 2011:8).

Gerek ülkeler gerekse bireyler açısından sağlık kuruluşları ve sağlık hizmetleri sürekli olarak gündemde olan önemli konulardan biridir. Kamu ve özel sektör tarafından yürütülen politikalar sağlık hizmetlerini doğrudan etkilerler. Dolayısıyla, sağlık hizmetleriyle ilgili kararların bilimsel kanıtlara dayanması gerekir (Erkol ve Ağırbaş:2011).

Erkol ve Ağırbaş yaptıkları bir araştırmada Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) fiyatları ile hizmet sunmanın; geri ödeme süreçlerinde yaşanan zorluklar, gecikmeler, kesintiler de düşünüldüğünde araştırma ve eğitim hastanelerinin mali sürdürülebilirliklerini tehdit eden sonuçları olduğu kanaatine varmışlardır. Ayrıca, araştırmacılar, SGK tarafından yayınlanan Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) içerisinde yer alan geri ödeme ücretleri veya vaka başı muayene maliyetleri, ilgili tarafların çeşitli eleştirilerine maruz kalmaya devam edeceğini belirtmişlerdir.

Hastane yöneticilerinin mali veriler üzerinde etkinliğinin sağlanabilmesi için hastanelerde yapılan giderleri belirlenen maliyet departmanlarına (poliklinik, servis, acil, ameliyathane) dağıtılması ve bu merkezlerde toplanan hizmetlerin birim maliyetlerinin hesaplanmasıdır (Erkol ve Ağırbaş, 2011 ve İldır, 2008:17).

Ülkemizde sağlık alanında yapılan değişikliklerden birisi de araştırma konusunu teşkil eden Sağlık Bakanlığı Uygulama Genel Tebliği ile verilen sağlık hizmetlerinde paket uygulamasına geçilmesidir.

Hastanelerde yapılan her muayene için önceleri Sağlık Bakanlığı fiyat belirlemekte iken 2007 yılında sosyal güvenlik kurumlarının tek çatı altında toplanmasından sonra bu fiyatlar Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından belirlenmeye başlanmıştır.

Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan fiyatlar Bütçe Uygulama Talimatı olarak adlandırılırken, SGK tarafından tespit edilen fiyatlar SUT (Sağlık Uygulama Tebliği) olarak adlandırılmaktadır.

Bütçe Uygulama Talimatında muayene ücreti her hekim için 15,50 TL olup bunun dışında yapılan her işlem için ayrı ayrı faturalama yapılmakta iken özellikle 2005 yılından itibaren sağlık hizmetlerinin kapsamı genişlemiş, özel sağlık kuruluşlarından tüm SGK mensubu hastaların buralardan da sağlık hizmeti alması için yasal düzenlemeler yapılmış olması nedeniyle SGK'dan sağlık hizmeti satın alan sağlık kuruluşlarının sayısının çoğalmasından dolayı bir kısım yeni düzenlemeler getirilmiştir. Bu kapsamda ayakta muayene olan tüm hastalar için fiks ücret belirlenmiş (ayaktan vaka başı muayene) Hastane sınıflarına göre hekim muayeneleri için tek bir fiyat uygulanmaya başlanmıştır. 26.05.2007 tarihli resmi gazetede yayınlanan Sağlık Uygulama Tebliği 24.madde 1.fıkra 2.bendinde bu durum açıklanmıştır.

2. HASTANELERE ÖDEME MODELLERİ

Sağlık kurumu tarafından verilen sağlık hizmeti sonucunda hastanelere yapılacak olan bazı ödeme çeşitleri sıralanmış olup kısa tanımları aşağıda verilmiştir (Ateş, 2011: 44-45):

- Fatura bedelinin ödenmesi
- Vaka başına ödeme
- Paket fiyat ödemesi

Fatura Bedelinin Ödenmesi modeli, hastanın hastanede bulunduğu süre içinde tüm maliyetleri hastanın faturasına yansıtılmak suretiyle hesaplanan tutar fatura edilerek hastaneye ödenmesi esasına dayanır.

Vaka başına veya teşhise göre ödeme, vakanın teşhisi ve tedavisine bakılmaksızın her bir vaka için önceden belirlenmiş bir ödeme yapılmasına denmektedir. 1983 yılında hastanelere ödeme şekli olarak uygulanan bu modelde çoğunlukla geleceğe dönük ödeme şeklinde yapılandırılmıştır. Hasta için yapılmış olan gerçek maliyetler dikkate alınmadan her vaka başına standart bir ödeme yapılmaktadır (İlçir, 2008:139). Diğer bir model ise vaka sınıflandırma sistemidir.

Vaka başına ödeme modelinin tasarlanması sırasında hasta kalış süresinin düşürülmesi, kalitenin belirli surette tutulması ve girdi maliyetlerin düşürülmesi gibi işlemlerle vaka başı maliyetin düşürülmesi beklenmektedir. Bu da sosyal güvenlik kurumları açısından maliyetlerin düşürülmesi ile vaka başı fazla ödemede bulunma riskini ortaya çıkarmaktadır. Ancak bu modelde sağlık kurumları hizmet satışlarını miktar olarak artırmak suretiyle yani çok sık aynı hasta üzerinde farklı vaka girişleri yapabilmektedir. Ayrıca hastanelerin yüksek ücretli hastalara öncelik vermesi, diğer vakaları kabul etmemesi görülebilir (İlçir, 2008:138).

Ayaktan başvurularda yapılacak ödemelerde öncelikle sağlık kuruluşları sınıflandırılıyor. Daha sonra "Sağlık Uygulama Tebliği EK-10/B" de gösterilen uzmanlık dallarına göre önceden belirlenen fiyatlar esas alınır.

Paket fiyat modeli, hastanın sadece ameliyat hizmeti kullanması durumunda hastaneye yapılacak ödeme modelidir. Ameliyat sonrası olası bir komplikasyon olursa yatış süresinin uzaması halinde hastane sigorta kurumundan ek bir ödeme talebi yapabilir.

3. BİR HASTANEDE VAKA BAŞI MUAYENE MALİYETLERİNİN KONTROL EDİLMESİYLE İLGİLİ ARAŞTIRMA

Erzincan ilinde bir hastanede vaka başı muayene maliyetleri konulu bir araştırma yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, hastanelerde vaka başı muayene maliyetlerinin Kontrol edilebilirliğini araştırmaktır. Vaka başı maliyetlerin gerçekte hasta/ hastalık bazında çok farklı olabileceği göz önünde tutulursa özellikle hastaların vaka başı maliyeti yüksek veya düşük olabilir. Bu durumda sağlık kurumu yöneticileri aylık seviyede ortalaması yüksek seyreden poliklinikleri uyararak hastanenin zarar etmesini engelleyebilirler.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Vaka başı muayene maliyetlerini kontrol edebilmek için bir hastane seçilmiştir. Veri toplama amacıyla belge incelemesi yapılmıştır. Bir hastaneden 10 adet poliklinik hekimi çalışma grubunu oluşturmaktadır. Diğer poliklinikler kapsam dışı tutulmuştur. Ancak örneğin dahiliyede 4 poliklinik var ise bunlardan sadece biri kapsam içine alınmıştır. Veriler hastane yönetiminden izinli ve gerçek olup, 2012 yılı Ocak-Haziran dönemine ait bulunmaktadır.

Toplam vaka gelir tutarı = Hasta sayısı x Vaka Tutarı

Vaka altı hasta sayısı: Toplam hasta içerisinde Vaka tutarının altında mal edilen hasta sayısı

Vaka üstü hasta sayısı: Toplam hasta içerisinde vaka tutarının üstünde mal edilen hasta sayısı

Vaka üstü toplam tutar= Vaka üstü hasta hasta sayısının hastaneye gerçek maliyeti (Vaka Tutarı ile birlikte)

Eşit vaka= vaka tutarı ile eşit tutarda olan hasta sayısı

Toplam işlem tutarı (Hizmet Maliyeti) = Toplam hasta sayısı için yapılan tedavi tutarı (Otomasyon üzerinden gelen veri)

Vaka üstü Kar/Zarar= (Vaka Tutarı x Vaka üstü hasta sayısı) – Vaka üstü toplam tutar.

Kişi başı işlem ortalama tutarı=Toplam İşlem tutarı/Toplam hasta sayısı

Brüt Kar /Zarar= Toplam vaka geliri tutarı-Toplam işlem tutarı

3.3. Bir Hastanede Vaka Başı Muayene Maliyetleri

Vaka başı muayene maliyetleri ikinci ve üçüncü basamak sağlık kurumlarında geçerli bulunmaktadır. Sağlık kurumlarında ayaktan tedavilerde, her bir başvuru için, hastaların hizmet aldıkları uzmanlık dallarına ve hizmeti sunan sağlık kurumunun bulunduğu sınıflamaya göre, Tebliğ eki “Ayaktan Tedavilerde Sağlık Kurum ve Kuruluşlarına Başvuru Başına Ödemede Uzmanlık Dallarına Göre Fiyat Listesi” nde (EK:10/B) belirtilen fiyatlar esas alınarak başvuru başına ödeme yapılır.

Halen bu uygulama devam etmekte olup vaka başı fiyatlara rutin Biyokimya tetkikleri, Ultrason, ilaçsız düz röntgen grafikleri, EKG vb. tetkikler dâhil olup SUT EK:10/C listesinde belirtilen ileri derece tetkikler haricen fatura edilmektedir.

Ancak bu uygulamada özel hastaneler paketi aşan fiyatlarda hastalardan fark ücreti alabilmesine karşın Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastaneler hastalardan herhangi bir fark alamamaktadır. Bu nedenle dahiliye, endokrinoloji, beyin cerrahisi gibi bazı branşlarda hastaneler paket fiyatın üzerinde bir rakam çıksa dahi fark ücret alamadığından poliklinik bazında zarar etmektedirler.

3.4. Bulgular

Dahiliye polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 3203 vaka (Hasta)muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 144.135 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 1865, vaka üstü hasta sayısı 1338 dir. Vaka üstü toplam tutarı 80.813,36 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde dahiliye polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı bulunmamaktadır. İşlem tutarı toplamda 3203 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 144.135 TL'den 128.348,51 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 1338 hasta için toplam 80.813,36 TL tedavi gideri yapılmış bunun 1338 x 45 TL= 60.210TL'lık kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (80.813,36- 60.210) kalan 20.603,36 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

144.135 TL- 128.348,51=15.786,49 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 20.603.36 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği kar 36.389,85 TL olacaktı.

Nöroloji polikliniğinde Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 5203 vaka (Hasta) muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 265.353 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 4330, vaka üstü hasta sayısı 867' dir. Vaka üstü toplam tutarı 68.063,59 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde nöroloji polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı 6 hasta olarak görülmektedir. İşlem tutarı toplamda 5203 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 265.353 TL'den 169.967,20 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 86 hasta için toplam 68.063,59 TL tedavi gideri yapılmış bunun 867 x 45 TL= 34.680 TL'lık kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (68.063,59- 34.680) kalan 33.383,59 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

265.353 TL- 169967,20=95.385,8 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 23.846,59 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 119.232.39 TL olacaktı.

KBB polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 3415 vaka (Hasta)muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 146.845 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 3415 vaka üstü hasta sayısı 764'dür. Vaka üstü toplam tutarı 48.823,40 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde KBB polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı bulunmamaktadır. İşlem tutarı toplamda 3415 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 146.845 TL'den 102.973,54 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 764 hasta için toplam 48.823,40 TL tedavi gideri yapılmış bunun 764 x 45 TL= 34.380 TL'lık kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (48.823,40- 34.380) kalan 14.443,4 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

146.845 TL- 102.973,54=43.871,46 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 15.971,40 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 59.842,86 TL olacaktı.

Göz polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 4013 vaka (Hasta) muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 172.559 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 3847, vaka üstü hasta sayısı 165'dir. Vaka üstü toplam tutarı 15.257,28 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde göz polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda olmayan hasta sayısı 1 olarak görülmüştür. İşlem tutarı toplamda 4013 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 172.559 TL'den

85.547,34 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 165 hasta için toplam 15.257,28 TL tedavi gideri yapılmış bunun 165 x 45 TL= 7.425 TL'lık kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (15.257,28- 7.425) kalan 7.832,28 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

172.559 TL- 85.547,34=87.011,66 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 8162,28 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 95.173,94 TL olacaktı.

Cildiye polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 8732 vaka (Hasta)muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 358.012 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 7707 vaka üstü hasta sayısı 1025 dir. Vaka üstü toplam tutarı 68.706,36 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde cildiye polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı bulunmamaktadır. İşlem tutarı toplamda 8732 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 358.012 TL'den 201.437,39 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 1025 hasta için toplam 68.706,36 TL tedavi gideri yapılmış bunun 1025 x 45 TL= 46.125 TL'lık kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (68.706,36- 46.125) kalan 22.581,36 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

358.012 TL- 201.437,39 = 156.574,61 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 26.681,36 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 183.255,97 TL olacaktı.

Psikiyatri polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 1620 vaka (Hasta) muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 79.380 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 1569 vaka üstü hasta sayısı 51' dir. Vaka üstü toplam tutarı 4.057,70 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde psikiyatri polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı bulunmamaktadır. İşlem tutarı toplamda 1620 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 79.380 TL'den 38.157,19 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 51 hasta için toplam 4.057,70 TL tedavi gideri yapılmış bunun 51 x 45 TL= 2.295 TL'lik kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (4.057,70- 2.295) kalan 1.762,7 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

79.380 TL- 38.157,19 = 42.222,81 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 1.558,70 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 43.781,51 TL olacaktı.

Genel cerrahi polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 917 vaka (Hasta) muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 50.435 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 865 vaka üstü hasta sayısı 52' dir. Vaka üstü toplam tutarı 4.197,60 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde genel cerrahi polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı bulunmamaktadır. İşlem tutarı toplamda 917 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 50.435 TL'den 21.634,99 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 52 hasta için toplam 4.197,60

TL tedavi gideri yapılmış bunun 52 x 45 TL= 2.340 TL'lik kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (4.197,6- 2.340) kalan 1.867,6 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

50.435 TL- 21.634,99 = 28.800,01 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 1.337,6 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 30.137.61 TL olacaktı.

Beyin cerrahi polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 3560 vaka (Hasta) muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 195.800 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 3467 vaka üstü hasta sayısı 93' dür. Vaka üstü toplam tutarı 7.705,74 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde beyin cerrahi polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı bulunmamaktadır. İşlem tutarı toplamda 3560 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 195.800 TL'den 76.468,38 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 93 hasta için toplam 7.705,74 TL tedavi gideri yapılmış bunun 93 x 45 TL= 4.185 TL'lik kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (7.705.74- 4185) kalan 3520,74 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

195800 TL- 76468,38= 119.331.62 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 2.590,74 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 121.922,36 TL olacaktı.

Çocuk hastalıkları polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 5800 vaka (Hasta) muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 208.800 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 4053 vaka üstü hasta sayısı 1747' dür. Vaka üstü toplam tutarı 124.530,09 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde çocuk hastalıkları polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı bulunmamaktadır. İşlem tutarı toplamda 5800 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 208.800 TL'den 196.249,80 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 1747 hasta için toplam 124.530,09 TL tedavi gideri yapılmış bunun 1747 x 45 TL= 78.615 TL'lik kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (124.530,09- 78.615) kalan 45.915,09 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

208.800 TL- 196.249,80= 12.550,2 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 61.638,09 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 74.188,29 TL olacaktı.

Fizik tedavi polikliniği Ocak-Haziran 2012 döneminde toplam 5305 vaka (Hasta) muayene edilmiştir. Toplam vaka bedeli 212.200 TL'dir. Vaka altı hasta sayısı 4350 vaka üstü hasta sayısı 955' dür. Vaka üstü toplam tutarı 48.057,55 TL'dir. Bu tutar vaka üstünde mal edilen hasta sayısı için yapılan fiili tedavi maliyetidir. Bu dönemde fizik tedavi polikliniğinde vaka tutarı ile aynı tutarda hasta sayısı bulunmamaktadır. İşlem tutarı toplamda 5305 hasta için yapılan fiili tedavi masraflarıdır. Yani toplam vaka bedeli içerisinde yapılan masraftır. 212.200 TL'den 158.909,06 TL fiili tedavi masrafı yapılmıştır. Burada vaka üstü 955 hasta için toplam

48.057,55 TL tedavi gideri yapılmış bunun 955 x 45 TL= 42.975 TL'lık kısmı yine SGK'dan tahsil edilecek olup (48.057,55- 42.975) kalan 5.082,55 TL işlem zararı görülmektedir.

Bu dönemde vaka geliri tutarı ile toplam işlem tutarı farkı toplam kar veya zararı vermektedir. Buna göre;

212.200 TL- 158.909,06= 53.290,94 TL toplamda kar edilmiştir. Ancak vaka üstü tutardan yapılan ilave tedavi gideri olan 9.857,55 TL masraf yapılmamış olsaydı hastanenin elde edeceği gelir 63.148,49 TL olacaktı.

10 polikliniğe ait 6 aylık Vaka Bedeli Geliri 1.833.519,00 TL, Vaka Üstü (vaka bedelini aşan hastalar için) tutar 470.212,67 TL, İşlem Tutarı (toplam 41.768 hasta için yapılan tedavi tutarı yani toplam vaka bedeli gelirinin içerisinde 41.768 hastaya yapılan gider) 1.179.692,96 TL, Vaka Üstü kar/zarar (41.768 hasta için vaka bedelini aşan toplam miktar) 172.247,67 TL, Toplam kar 1.833.519,00 – 1.179.692,96 TL = 653.826,04 TL olduğu görülmektedir.

4. SONUÇLAR

Bir Hastanede rastgele seçim yapılmış olan 10 poliklinik hekimine ait muayene gelirleri incelenmiştir. 6 aylık verilerin toplamları incelendiğinde; hastanede vaka başı muayene ödeme uygulamasının hastaneler için herhangi bir olumsuzluk teşkil etmediği söylenebilir. Ancak Hastanede 6 ayda toplam 172.247,67 TL hastalar için gerekli olup hekim tarafından istenmiş olan tetkik tutarları vaka başı bedelini aşan miktarı SGK tarafından hastaneye ödemesi yapılmamaktadır. Yani hastanenin kasasına bu rakam eksik girmektedir. Bu sadece seçimi yapılan bir kaç poliklinik olup diğerleri de dikkate alındığında bu rakamın boyutu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bu da hastanelerin yeni yatırım yapma, gelişen teknolojiyi satın alma, özel sağlık sektöründe olduğu gibi daha yüksek kaliteli hizmet sunma şansını azaltmaktadır.

Asıl sorun, hastaneler vaka başı bedellerini aşmama çabasına girerek hastaya gerekli olmasına karşın bir kısım tetkiklerden kaçınmaya yönelirlerse hastanın teşhis ve tedavisi eksik yapılma ihtimali yüksek olacaktır.

Ülkemizde Sağlık Bakanlığı'na bağlı Hastaneler, Özel Hastaneler ve Üniversite Hastanelerinin tamamı göz önüne alınarak sağlık harcamalarını azaltabilme amacıyla bu yöntem SGK tarafından getirilmiştir.

Özel Hastanelerin hastalardan fark ücret alabilme yetkileri olduğundan dolayı kalan farkı veya daha fazlasını hastadan talep etmekte, hastanenin vaka başı ücret aşımı söz konusu olsa dahi herhangi bir sıkıntı yaratmamaktadır.

Bu uygulama sağlık kuruluşlarının polikliniklerden yeterli miktarda tetkik isteme imkanlarını kısıtlamakta, maddi kayıplara yol açmakta, hasta için yapılmış olan tetkik bedellerini vaka başı tutarı aştığı için alamamaktan dolayı hastaneyi olumsuz etkilemektedir.

Vaka başı bedellerinin makul seviyelere yükseltilmesi veya yapılan hizmetin karşılığının tam olarak hastanelere ödenmesi öneri olarak sunulabilir.

5. KAYNAKLAR

Ateş Metin, Sağlık Sistemleri, Beta Yayınevi, İstanbul, 2011.

Erkol, Ümit- İsmail Ağırbaş, “Hastanelerde Maliyet Analizi ve Faaliyet Tabanlı Maliyetleme Yöntemine Dayalı Bir Uygulama” Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Dahili Bilimleri Araştırma Makalesi, 2011, 64 (2).

Ildır, Ali, Faaliyet Tabanlı Maliyetleme İle Sağlık İşletmelerinde maliyet Analizi ve Performans Yönetimi, Seçkin Yayınevi, Ankara,2008.

Karakaya, Mevlüt, Maliyet Muhasebesi, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2011.

Karcıoğlu, Reşat, Stratejik Maliyet Yönetimi, Aktif Yayınevi, Erzurum, 2000.

Resmî Gazete, Sağlık Uygulama Tebliği, 29 Eylül 2012 Cumartesi Sayı : 28426.

http://www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/8dcafa44-2cd5-4b1e-8e19-ee11ffcdb354/29092012_Degisiklik_Tebliigi.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=8dcafa44-2cd5-4b1e-8e19-ee11ffcdb354. Erişim Tarihi: 03.07.2013.

		Vaka Tutarı	Hasta Sayısı	Toplam Vaka Bedeli	Vaka Altı Hasta Sayısı	Vaka Üstü Hasta Sayısı	Vaka Üstü Toplam Tutar	Eşit Vaka	İşlem Tutarı	Vaka Üstü Kar Zarar	Kişi Başı İş. Tutarı Ort.	Kar\Zarar
POLİKLİNİK	DÖNEM											
DAHİLİYE	Ocak 12	45,00	692	31.140,00	449	243	14.365,67	0,00	25.768,29	-3.430,67	37,24	5.371,71
	Şubat 12	45,00	686	30.870,00	426	260	15.469,28	0,00	26.226,78	-3.769,28	38,23	4.643,22
	Mart 12	45,00	579	26.055,00	347	232	14.054,61	0,00	23.341,42	-3.614,61	40,31	2.713,58
	Nisan 12	45,00	461	20.745,00	228	233	14.262,50	0,00	20.246,56	-3.777,50	43,92	498,44
	Mayıs 12	45,00	392	17.640,00	200	192	11.984,39	0,00	16.697,44	-3.344,39	42,60	942,56
	Haziran 12	45,00	393	17.685,00	215	178	10.676,91	0,00	16.067,58	-2.666,91	40,88	1.617,42
TOPLAM		270,00	3203	144.135,00	1865	1338	80.813,36	0,00	128.348,51	-20.603,36	243,18	15.786,49
NÖROLOJİ												
	Ocak 12	51,00	921	46.971,00	763	153	11.881,85	5,00	29.575,86	-4.078,85	32,11	17.395,14
	Şubat 12	51,00	714	36.414,00	600	113	9.106,81	1,00	21.835,14	-3.343,81	30,58	14.578,86
	Mart 12	51,00	1066	54.366,00	862	204	15.932,26	0,00	32.880,62	-5.528,26	36,47	21.485,38
	Nisan 12	51,00	770	39.270,00	628	142	11.087,69	0,00	27.520,90	-3.845,69	35,74	11.749,10
	Mayıs 12	51,00	954	48.654,00	798	156	12.704,82	0,00	33.288,42	-4.748,82	34,89	15.365,58
	Haziran 12	51,00	778	39.678,00	679	99	7.350,16	0,00	24.866,26	-2.301,16	31,96	14.811,74
TOPLAM		306,00	5203	265.353,00	4330	867	68.063,59	6,00	169.967,20	-23.846,59	201,75	95.385,80
KBB												
	Ocak 12	43,00	656	28.208,00	496	160	11.283,74	0,00	21.839,28	-4.403,74	33,29	6.368,72
	Şubat 12	43,00	753	32.379,00	594	159	10.655,38	0,00	22.977,69	-3.818,38	30,51	9.401,31
	Mart 12	43,00	750	32.250,00	604	146	9.108,39	0,00	21.030,28	-2.830,39	28,04	11.219,72
	Nisan 12	43,00	697	29.971,00	538	159	9.427,43	0,00	19.897,06	-2.590,43	28,55	10.073,94
	Mayıs 12	43,00	559	24.037,00	419	140	8.348,46	0,00	17.229,23	-2.328,46	30,82	6.807,77
	Haziran 12			0,00						0,00		0,00
TOPLAM		215,00	3415	146.845,00	2651	764	48.823,40	0,00	102.973,54	-15.971,40	151,21	43.871,46
GÖZ POLK.												
	Ocak 12	43,00	911	39.173,00	889	22	1.952,11	0,00	17.592,41	-1.006,11	19,31	21.580,59
	Şubat 12	43,00	851	36.593,00	814	37	2.919,68	0,00	17.325,94	-1.328,68	20,36	19.267,06
	Mart 12	43,00	347	14.921,00	336	11	829,15	0,00	6.954,65	-356,15	20,04	7.966,35
	Nisan 12	43,00	690	29.670,00	664	25	2.015,47	1,00	14.452,24	-940,47	20,95	15.217,76
	Mayıs 12	43,00	587	25.241,00	556	31	2.681,81	0,00	13.599,34	-1.348,81	23,17	11.641,66
	Haziran 12	43,00	627	26.961,00	588	39	4.859,06	0,00	15.622,76	-3.182,06	24,92	11.338,24
TOPLAM		258,00	4013	172.559,00	3847	165	15.257,28	1,00	85.547,34	-8.162,28	128,75	87.011,66
CİLDİYE												
	Ocak 12	41,00	1176	48.216,00	1036	140	8.728,49	0,00	27.097,10	-2.988,49	23,04	21.118,90
	Şubat 12	41,00	1340	54.940,00	1168	172	11.503,53	0,00	32.146,33	-4.451,53	23,99	22.793,67
	Mart 12	41,00	1603	65.723,00	1386	217	14.815,29	0,00	38.278,94	-5.918,29	23,88	27.444,06
	Nisan 12	41,00	1515	62.115,00	1330	185	12.198,00	0,00	34.801,82	-4.613,00	22,97	27.313,18
	Mayıs 12	41,00	1552	63.632,00	1375	177	12.166,69	0,00	35.793,79	-4.909,69	23,06	27.838,21
	Haziran 12	41,00	1546	63.386,00	1412	134	9.294,36	0,00	33.319,41	-3.800,36	21,55	30.066,59

TOPLAM		246,00	8732	358.012,00	7707	1025	68.706,36	0,00	201.437,39	-26.681,36	138,49	156.574,61
PSİKİYATRİ												
	Ocak 12	49,00	145	7.105,00	144	1	147,50	0,00	2.783,92	-98,50	19,20	4.321,08
	Şubat 12	49,00	219	10.731,00	217	2	140,36	0,00	4.068,31	-42,36	18,58	6.662,69
	Mart 12	49,00	351	17.199,00	348	3	322,51	0,00	6.792,35	-175,51	19,35	10.406,65
	Nisan 12	49,00	291	14.259,00	280	11	886,26	0,00	6.753,80	-347,26	23,21	7.505,20
	Mayıs 12	49,00	295	14.455,00	279	16	1.351,81	0,00	8.430,84	-567,81	28,58	6.024,16
	Haziran 12	49,00	319	15.631,00	301	18	1.209,26	0,00	9.327,97	-327,26	29,24	6.303,03
TOPLAM		294,00	1620	79.380,00	1569	51	4.057,70	0,00	38.157,19	-1.558,70	138,16	41.222,81
GENEL CERRAHİ												
	Ocak 12	55,00	158	8.690,00	153	5	469,32	0,00	3.430,09	-194,32	21,71	5.259,91
	Şubat 12	55,00	274	15.070,00	264	10	1.025,43	0,00	6.176,04	-475,43	22,54	8.893,96
	Mart 12	55,00	155	8.525,00	148	7	457,24	0,00	3.462,07	-72,24	22,34	5.062,93
	Nisan 12	55,00	1	55,00	1	0	0,00	0,00	15,50	0,00	15,50	39,50
	Mayıs 12	55,00	229	12.595,00	214	15	971,35	0,00	5.306,01	-146,35	23,17	7.288,99
	Haziran 12	55,00	100	5.500,00	85	15	1.274,26	0,00	3.245,28	-449,26	32,45	2.254,72
TOPLAM		330,00	917	50.435,00	865	52	4.197,60	0,00	21.634,99	-1.337,60	137,71	28.800,01
BEYİN CERRAHİ												
	Ocak 12	55,00	677	37.235,00	668	9	638,80	0,00	12.151,46	-143,80	17,95	25.083,54
	Şubat 12	55,00	771	42.405,00	757	14	990,17	0,00	13.612,83	-220,17	28,52	28.792,17
	Mart 12	55,00	635	34.925,00	615	20	1.826,52	0,00	12.857,90	-726,52	20,25	22.067,10
	Nisan 12	55,00	486	26.730,00	470	16	1.406,70	0,00	12.593,78	-526,70	25,91	14.136,22
	Mayıs 12	55,00	516	28.380,00	500	16	1.218,56	0,00	12.563,58	-338,56	24,35	15.816,42
	Haziran 12	55,00	475	26.125,00	457	18	1.624,99	0,00	12.688,83	-634,99	26,71	13.436,17
TOPLAM		330,00	3560	195.800,00	3467	93	7.705,74	0,00	76.468,38	-2.590,74	143,69	119.331,62
ÇOCUK HST.												
	Ocak 12	36,00	922	33.192,00	632	290	20.015,86	0,00	31.275,76	-9.575,86	33,92	1.916,24
	Şubat 12	36,00	542	19.512,00	357	185	13.155,43	0,00	19.556,70	-6.495,43	36,08	-44,70
	Mart 12	36,00	1199	43.164,00	875	324	22.933,98	0,00	38.221,12	-11.269,98	31,88	4.942,88
	Nisan 12	36,00	1056	38.016,00	754	302	24.320,62	0,00	37.713,53	-13.448,62	35,71	302,47
	Mayıs 12	36,00	1045	37.620,00	720	325	21.921,89	0,00	34.700,93	-10.221,89	33,21	2.919,07
	Haziran 12	36,00	1036	37.296,00	715	321	22.182,31	0,00	34.781,76	-10.626,31	33,57	2.514,24
TOPLAM		216,00	5800	208.800,00	4053	1747	124.530,09	0,00	196.249,80	61.638,09	204,37	12.550,20
FİZİK TEDAVİ												
	Ocak 12	40,00	640	25.600,00	509	131	6.337,25	0,00	18.863,82	-1.097,25	29,47	6.736,18
	Şubat 12	40,00	582	23.280,00	459	123	6.161,05	0,00	18.374,87	-1.241,05	31,57	4.905,13
	Mart 12	40,00	762	30.480,00	585	177	9.197,91	0,00	24.392,87	-2.117,91	32,01	6.087,13
	Nisan 12	40,00	1045	41.800,00	861	184	9.201,62	0,00	31.659,52	-1.841,62	30,30	10.140,48
	Mayıs 12	40,00	1173	46.920,00	1017	156	7.572,80	0,00	32.891,55	-1.332,80	28,04	14.028,45
	Haziran 12	40,00	1103	44.120,00	919	184	9.586,92	0,00	32.726,43	-2.226,92	29,67	11.393,57
TOPLAM		240,00	5305	212.200,00	4350	955	48.057,55	0,00	158.909,06	-9.857,55	181,06	53.290,94

